

Србија хоће да постане чланица Европске уније. То чланство подразумева одређена права, али и обавезе, јер је ЕУ не само економска заједница, већ и заједница истих вредности, која заступа и заједничке спољнополитичке ставове.

Обавеза је Србије да своје спољнополитичке ставове постепено прилагођава заједничким ставовима Уније и до тренутка приступања треба да буде постигнута усаглашеност. Подразумева се да Србија на темељу тога може и надаље да има добре односе са трећим државама, као, на пример, са Русијом, каже у разговору за Данас Кристијан Хелбах, изасланик Министарства спољних послова Немачке за Југоисточну Европу и бивши амбасадор те државе у БиХ, одговарајући на питање како гледа на спољну политику Србије, обележену балансирањем између ЕУ и Русије, као и да ли ће Србија имати тешкоће због такве склоности када буде отворено поглавље 31. Хелмах ће данас, заједно са генералним директором Директората за проширење и суседску политику Европске комисије Кристијаном Данијелсоном и шефовима дипломатије Србије и БиХ, Ивицом Дачићем и Игором Црнадаком, учествовати на панелу посвећеном Берлинском процесу, који се организује у оквиру Београдског безбедносног форума.

Сматрају Вас за једног од идејних твораца Берлинског процеса. Шта ће бити приоритети у наредној фази овог процеса?

- Берлински процес који је 2014. покренула немачка савезна влада, довео је до тога да су земље Западног Балкана продубили и проширили регионалну сарадњу, како

политички тако и економски. У циљу јачања позитивних ефеката, савезни министар спољних послова Зигмар Габријел се у мају залагао за предузимање већих напора како би се земљама Западног Балкана пружила подршка, политички и финансијски. Конкретан предлог министра Габријела је био да се у региону одржи самит информационих технологија - о томе је на самиту у Трсту постигнут договор, а ИТ самит треба да се одржи на пролеће. Поред тога, заједно са институцијама Европске уније и западним партнерским земљама настојимо да повећамо своју подршку за инфраструктурне пројекте. У то спада саобраћајна инфраструктура, али размишљамо и о другим, врло конкретним мерама које су важне за грађане, као што је обнова школа и болница. Такође, Немачка ће проширити своје програме унапређења такозваног дуалног стручног образовања. Тај веома успешан модел може да допринесе томе да овај регион постане атрактивна инвестициона локација. И на крају, желимо заједно са Француском да подржимо новоформирану Регионалну канцеларију за сарадњу младих (РУЦО), те очекујемо да ће ускоро бити реализовани први конкретни пројекти. Предвиђено је, такође, успостављање мреже Академија наука. Као што видите - подржавамо економске, научне и личне контакте међу земљама и људима у региону. Уједно ћемо, међутим, јасније формулисати шта очекујемо од шест земаља које су све изразиле намеру да приступе ЕУ. У процесу приближавања ЕУ нема попуштања, ни за кога. То значи да је неопходно испунити услове, јер само на тај начин остаје процес приступања веродостојан и може наићи на разумевање у парламентима и међу грађанима ЕУ. Посебну пажњу посвећујемо областима демократије и владавине права.

Како гледате на актуелну ситуацију на Западном Балкану? Који су највећи изазови с којима се регион суочава?

- Све државе напредују, свака на свом путу, ка ЕУ - једни брже, други спорије. Регионална сарадња се, споменуо сам то на почетку, побољшала на начин који нас је заиста импресионирао. С друге стране, ситуација у региону и даље је крхка. Насупрот многобројним примерима ближе регионалне сарадње стално изнова настају политичке пометње, међусобне провокације и пребацивања који се после вештачки надувавају у националним медијама друге стране и који на ту практичну сарадњу баце сенку. То једноставно скреће пажњу са конкретног рада на спровођењу реформи и заједничког пута у правцу ЕУ, иако је добро управљање, односно непостојање корупције и непотизма, независно правосуђе и слобода медија, једном речју успостављање зреле демократије, кључ за просперитет и стабилност.

Шта мислите о свађама Србије и Хрватске које често настају? Има ли "лека" за то?

- Сарадња између Србије и Хрватске од суштинске је важности за политичку стабилност, али и економски напредак у региону. Поздрављамо чињеницу што су пре годину дана тадашњи председник владе Србије Вучић и председница Хрватске Грабар Китаровић договорили план од шест тачака. Сада је, по нашем убеђењу, важно да се заједно ради на конкретној имплементацији ових шест тачака. Нажалост, често долази до свађе због различитог тумачења најновије историје друге стране, што се онда користи за добијање поена на домаћем терену. Позивамо обе стране на суздржаност. Залажемо се за то да се сарадња фокусира на конкретне теме. Посета председника Вучића Загребу у скорије време би сигурно томе допринела. Не само у односима између Србије и Хрватске важи да се после ратова 1990-их родила цела једна нова генерација. Крајње је време да се земље у региону отворено и искрено суочавају са својом прошлошћу како би се изградио солидан темељ за заједничку будућност.

Како оцењујете темпо европске интеграције Србије? Може ли процес придруживања ЕУ да буде убрзан?

- Немачка снажно подржава стратешки циљ Србије да постане чланица Европске уније. Процес приступања Србије ЕУ је, укупно гледано, добио на динамици, са досад отворених 10 од укупно 35 поглавља. Треба истаћи да је на Србији да наставком процеса спровођења реформи и модернизације друштва одреди брзину приступног процеса. Пресудно за напредак је испуњење критеријума. Посебно место при том, као што је то и у другим земљама у региону, припада реформама у циљу јачања владавине права и борбе против корупције и криминала. Дозволите да у том контексту укажем на још један важан аспект: Кад земља донесе одлуку да отвори преговоре о приступању ЕУ, онда треба да се и изјасни за ЕУ.

Какав је Ваш став о ситуацији у Србији у доменима попут владавине права, основних људских права, слободе медија?

- Реформе у циљу јачања владавине права су, као што рекох, одлучујући фактор за пут Србије ка ЕУ. У том домену још постоји потреба за спровођењем значајних реформи, и ту је неопходно да се постигне напредак. Председник Европске комисије Јункер је то у свом говору о ситуацији унутар Уније формулисао на следећи начин: "Владавина права није опција у ЕУ, већ обавеза". Додуше, чињеница јесте да је у Србији дошло до читавог низа наименовања за упражњене функције, као, на пример, у Агенцији за борбу против корупције. Међутим, треба покренути додатне иницијативе за усвајање закона и прописа како би се ојачала ефикасност и независност правосуђа, све до неизбежних измена Устава. Такође, у циљу сузбијања корупције изузетно је важно да се законске одредбе и

примене у пракси и да се конкретни судски предмети окончају правоснажном пресудом. У медијском сектору је битно да власничке структуре буду транспарентне, да се јасно регулише финансирање огласа јавних предузећа и да се гарантују новинарски стандарди, и то и у оквиру боље саморегулације. Посебну улогу у томе игра јавни сервис чија је обавеза да гарантује довољно простора свим гласовима у друштву, односно и опозицији.

Шта очекујете да ће бити постигнуто у наредној фази Бриселског дијалога Београда и Приштине?

- За ЕУ и њене чланице је јасно да Београд и Приштина морају да искористе дијалог уз посредовање ЕУ како би постигле потпуну нормализацију међусобних односа. То је предуслов за приступање Србије ЕУ, јер ЕУ не жели да увезе конфликт. У оквиру тог дијалога направљени су први важни кораци. Међутим, досад није имплементовано све што је било договорено. У неком следећем кораку неопходно је посветити се политичким питањима. Изричито поздрављамо иницијативу коју је покренуо председник Вучић о унутрашњем дијалогу о дугорочном регулисању односа са Косовом. Тај дијалог би требало сад да почне и очекујемо да сви релевантни друштвени актери у Србији у њему учествују.

Српски званичници инсистирају да Косово не може да постане члан УН. Шта Ви о томе мислите?

- Циљ дијалога о нормализацији односа је свеобухватна нормализација односа која ће дозволити обема земљама да приступе ЕУ. Било би парадоксално кад би Србија истовремено дугорочно блокирала приступање Косова важним међународним организацијама.

Очекујете ли да ће ускоро бити формирана заједница српских општина?

- Као што сам већ рекао, важни кораци су већ направљени у оквиру дијалога уз посредовање ЕУ. Међутим, и надаље постоје суштински недостаци у имплементацији договореног. И то никако само на косовској страни.

Шта мислите о снажној реакцији српских званичника, изазваној саопштењем ЕУ у којем се наводи да се "Каталонија и Косово не могу поредити"?

- Косово је суи генерис случај који је настао у специфичном контексту. Већинско албанско становништво је годинама трпело репресије Милошевићевог режима, што је довело до оружаног сукоба који је окончан увођењем управе Уједињених нација. После дуготрајних настојања у посредовању под вођством специјалног изасланика Ахтисарија, у која се после њега укључила Тројка, већина је држава донела одлуку да призна независност Косова. По нашем уверењу је важно да се поглед сада усмери ка будућности.

Без промена у ставу

Да ли ће бити било каквих промена у ставу нове владе Немачке према Западном Балкану?

- Неће. Уверен сам да ће и нова савезна влада подржати перспективу држава Западног Балкана, нарочито Србије, да приступе ЕУ.

(Данас)